

Omvårdnad

OMVÅRDNAD

CFL ansvarar inte för fortsatt uppdatering av kursmaterialet. Vuxenutbildare har full rättighet att återanvända materialet efter eget behov./09-2004

Innehåll

	Sidan
Välkommen till kursen "Omvårdnad"	4
Kursuppläggnig	5
Mål för kursen "Omvårdnad"	6
Betygskriterier	7
Kursöversikt	8
Studieenhet 1	9 - 10
Studieenhet 2	11 - 12
Studieenhet 3	13 - 14
Studieenhet 4	15 - 16
Studieenhet 5	17 - 18
Studieenhet 6	19 - 20
Studieenhet 7	21 - 22
Studieenhet 8	23 - 26
Litteraturförteckning	27
Internetadresser	28
Utdrag ur Socialstyrelsens författningssamling	29 - 32
Bilagor till studieenheterna 2 - 7	33 - 36
Bilaga 1	
Bilaga 2	
Bilaga 3	

Välkommen

till studier i kursen

Omvårdnad 150 poäng

Kursen Omvårdnad (150 p) är en **valbar kurs** som ingår i gymnasieskolans omvårdnadsprogram.

Dina kunskaper från omvårdnadsprogrammets grundläggande kurser eller motsvarande kunskaper och erfarenheter är grunden för studier i denna kurs.

I denna kurs ingår fyra veckors APU (arbetsplatsförlagd utbildning). Du får själv ta kontakt med lämplig arbetsplats (se studieenhet 8 sidan 23 + bilaga 1 -3).

Att studera på distans

Denna kurs är upplagd för distansstudier som innebär att din handledare och du som studerar befinner er på olika platser. Ett tips är att du själv tänker efter hur du bäst tar till dig kunskaper. Därefter planerar och strukturerar du din tid och dina studier. Du kommer uppleva många fördelar och möjligheter med studier som du själv har stort inflytande över, men det finns också svårigheter som måste överbryggas.

Det är ju bara du som vet vad som är bäst för dig och hur du hanterar svårigheterna. Det är ditt ansvar.

Lycka till med studierna!

Kursupplägning

I studiehandledningen finns sidhänvisningar till kursboken "Omvårdnad" författare Olga Wilhelmsson, Bonniers förlag 2001.

Följande alternativ på kursbok kan också användas för studier av kursen "Omvårdnad".

- Sahlqvist, L och Nystrand, A. *Omvårdnad*,
Utbildningslitteratur, 2002
- Isgren, C. m.fl. *Omvårdnad*,
Liber 2003

Du har flera böcker att välja på. Dessa finns angivna i litteraturlistan.

Kursen är indelad i åtta **studieenheter**. Studieenheten är förberedelse för studiearbetet. **Uppgifter** och **"minns du"-frågor** i kurslitteratur kan hjälpa dig att bearbeta kunskapsstoffet.

Ett antal **nyckelord** finns i varje studieenhet. Att definiera och precisera nyckelordens innebörd är även det en inlärningshjälp och bidrar till fördjupning av kunskaperna i kursen.

I varje studieenhet kommer du då och då att finna frågeställningar som ger dig möjligheter att **reflektera** kring olika sammanhang.

I varje studieenhet finns ett **studiearbete**, som du genomför och skickar till din lärare.

Blanketter finns som bilaga till hjälp för att utföra studiearbeten. Du får gärna skriva dina arbeten på dator om du har tillgång till sådan. Du använder då den uppställning, struktur och sökord som finns på blanketterna.

Utgångspunkt för ditt studiearbete är situationsbeskrivningen om Ebba (se bilaga sidan 33 - 36).

APU (Arbetsplatsförlagd utbildning) kan du läsa mera om i studieenhet 8 sidan 23.

Betyg i kursen erhåller du efter

- genomförda studiearbeten
- genomförd APU (arbetsplatsförlagd utbildning)
- skriftligt betygsprov med muntlig uppföljning.

För anmälan till betygsprov finns särskild blankett.

Mål

för kursen enligt Skolverkets anvisningar

Den formella målbeskrivningen för kursen Omvårdnad, 150 poäng finns i 2000-07 SkolFs: 2000:99.

Kursen skall ge fördjupad kunskap om omvårdnad. Kursen skall även ge kunskap om och praktisk erfarenhet av omvårdnad vid vanliga sjukdomstillstånd samt behandling och rehabilitering. Dessutom skall kursen ge kunskap om det samspel som råder mellan den enskilda människan och hennes miljö i relation till närstående och vårdare. Vidare skall kursen ge en översikt över samband mellan omvårdnad och samhällsutveckling ur ett historiskt perspektiv.

Mål att uppnå efter avslutad kurs

Studera skall

- ha kunskap om några väsentliga drag i omvårdnadens historia
- ha kunskap om omvårdnad relaterad till vanliga sjukdomstillstånd
- kunna förstå och kommunicera med människor som har behov av omvårdnad
- kunna medverka i vård samt behandling och rehabilitering av människor med vanliga sjukdomstillstånd
- kunna medverka i vård vid livets slutskede och omhändertagande efter döden
- kunna utföra enklare undersökningar och provtagningar
- kunna medverka i rapportering och dokumentation
- ha kunskap om hur omgivningen samspelar i relation till närstående, såväl vårdare som den enskilda människan
- ha kunskap om aktuell och relevant lagstiftning inom området.

Betygskriterier

Godkänd

- Eleven beskriver väsentliga drag i omvårdnadens historia.
- Eleven beskriver omvårdnad relaterad till sjukdomstillstånd.
- Eleven uppmärksammar vårdbehov och medverkar med handledning i samspel med andra i vården.
- Eleven deltar under handledning i behandling och rehabilitering. Eleven rapporterar och dokumenterar med visst stöd utförda handlingar i vården.
- Eleven redovisar och diskuterar etiska och miljömässiga frågeställningar utifrån kunskap om och erfarenhet av vårdhandlingar.
- Eleven redogör för adekvat lagstiftning inom området.

Väl godkänd

- Eleven jämför och reflekterar över olika teoretiska perspektiv på omvårdnad.
- Eleven planerar och utför vårdhandlingar med viss handledning och i samarbete med andra samt begär vid behov adekvat stöd och hjälp.
- Eleven ger exempel på och tillämpar rådande lagstiftning i vården.
- Eleven dokumenterar och reflekterar över sina egna handlingar i omvårdnadsarbete.

Mycket väl godkänd

- Eleven knyter samman kunskap om och egen erfarenhet av omvårdnad.
- Eleven reflekterar över och drar slutsatser av hur sambandet mellan samhällsutveckling, organisation och förhållningsätt kan påverka vårdhandlingar.
- Eleven analyserar kommunikation och möten mellan människor i olika vårdsituationer och visar på deras betydelse i praktiskt handlande.

Kursöversikt

Studieenhet	Tema	Studiearbeten
1	Omvårdnadsprocessen - arbetsmodell	Studiearbete nr 1
2	Omvårdnadsprocessen - - omvårdnadsbehov	Studiearbete nr 2
3	Omvårdnad till patient vid sjukdom	Studiearbete nr 3
4	Omvårdnad till patient som är svårt sjuk	Studiearbete nr 4
5	Omvårdnadsmöten	Studiearbete nr 5
6	Omvårdnad till patient som är döende - död	Studiearbete nr 6
7	Omvårdnadens lagstiftning och historik	Studiearbete nr 7
8	Arbetsplatsförlagd utbildning APU	

Studieenhet 1

- Omvårdnadsprocessen - arbetsmodell

Omvårdnad har genom tiderna förändrats och har idag blivit ett ”eget kunskapsområde”.

All vårdpersonal som är delaktig i omvårdnadsarbetet omkring vårdtagaren behöver ha kunskap i att tänka enligt principer som kan fånga upp vårdtagarens behov i ett helhetsperspektiv och kan ta del av planering av omvårdnadsåtgärder.

Omvårdnadsprocessen är indelad i flera steg. Ett arbetsredskap för omvårdnadsprocessen är VIPS. Din del av omvårdnadsprocessen kan vara att observera omvårdnadsbehov och rapportera.

Kort om innehåll

Omvårdnadens förändring genom tiderna - från förr till nu

Omvårdnad som vetenskap

Omvårdnad som arbetsfält

Omvårdnadsutbildning

Mål är att efter detta avsnitt

- ha kunskap om några väsentliga drag i omvårdnadens historia
- kunna medverka i rapportering och dokumentation

Nyckelord/begrepp

Omvårdnad

Allmän omvårdnad

Specifik/speciell omvårdnad

Naturlig omvårdnad

Omvårdnadsprocessen

Omvårdnadsteori

VIPS – omvårdnadsmodell

Omvårdnads mål

Omvårdnadsåtgärd

Hälsa och sjukdom

Helhetsperspektiv

Reflektion

- Fundera över vad omvårdnad, hälsa och sjukdom är och hur det har betydelse för ditt framtida vårdarbete.
- Reflektera över omvårdnad utifrån angivet innehåll och nyckelord.

Studiearbete 1

Studieanvisning för studiearbete 1

Skaffa dig kunskaper om "Omvårdnadsprocessen" och dess struktur som bildar ett handlingsmönster och logiskt tänkande.

Skaffa dig kunskaper om vad VIPS står för och hur det är uppbyggt.

- 1 Tänkandet omkring omvårdnaden har genomgått en stor förändring genom tiderna och särskilt under de senaste hundra åren.

Din uppgift är att

ge exempel från klostrens tid, från den moderna framväxten och från omvårdnad sett ur ett nytt perspektiv på 2000-talet inklusive utbildning och forskning.

Avsluta med en kort (ca ½ sida) sammanfattning av ovanstående där man tydligt kan följa hur omvårdnadsbegreppet har förändrats från förr till nu.

- 2 All vårdpersonal deltar på olika nivåer och på olika sätt i omvårdnadsprocessens olika steg (se SOSFS 93:17).

Din uppgift är att

redogöra för de olika stegen och ge exempel på vad de praktiskt kommer att innebära samt sökordens betydelse vid dokumentation och rapportering.

Avsluta med en kort (ca ½ sida) sammanfattning.

Totalt ca 3-4 datorskrivna sidor som du skickar in till din lärare. Tänk på att **nyckelorden** är vägledande i ditt studiearbete.

Studieenhet 2

- Omvårdnadsprocessen - Omvårdnadsbehov

I denna studieenhet ska du bearbeta steg 1 av omvårdnadsprocessen. Det vill säga ”Bedömning och analys av omvårdnadsbehov”.

Steg 1 består av tre delar: omvårdnadsanamnes, omvårdnadsstatus och problemformulering. Problemformuleringen leder fram till en omvårdnadsdiagnos.

Kort om innehåll

Bedömning av omvårdnadsbehov vid sjukdom och ohälsa
Bakomliggande orsaker till omvårdnadsbehov och faktabeskrivning

Mål är att efter detta avsnitt

- ha kunskap om att observera och identifiera en vårdtagares omvårdnadsbehov relaterat till vanliga sjukdomstillstånd.

Nyckelord

Sjuk- och vårdberoende

Närstående

Observera

Bedöma

Rapportera

Reflektion

Vilken betydelse för patienten och närstående har det att man vid inkomsten gör en behovsinventering och har ett strukturellt tänkande?

Studiearbete 2

Detta studiearbete utgår från situationsbeskrivningen ”Ebba” kapitel 1 (sidan 33 i denna studiehandledning).

Studieanvisning för studiearbete 2

Skaffa dig kunskaper om de sjukdomar/sjukdomstillstånd du kan identifiera i ”Ebbas” situationbeskrivning. Bedömning av Ebbas status innebär att du behöver kunskaper om Ebbas sjukdomar och sjukdomstillstånd, och att du kan använda din empatiska förmåga för att sätta dig in i hennes situation.

Tänk på att **nyckelorden** är vägledande när du löser uppgiften.

Forts.

Forts. från förra sidan

I din kursbok

finner du fallbeskrivningar och fakta om allmänna och speciella omvårdnadsåtgärder.

På Internet

www.infomedica.nu/handboken

finner du viktig information för omvårdnadsarbetet

Din uppgift är

- 1 att identifiera Ebbas omvårdnadsbehov och bestämma hennes omvårdnadsstatus samt redogöra för, vad hennes problem eller behov är orsakade av.

Omvårdnadsstatus får du fram genom att observera och iaktta Ebbas omvårdnadsbehov just nu.

Använd blankett 1 "Omvårdnadsstatus" eller skriv med hjälp av angivna sökord din rapport på datorn.

- 2 att beskriva Ebbas specifika omvårdnadsdiagnoser och redogöra för bakomliggande orsaker till omvårdnadsdiagnoserna - faktabeskrivning.

Använd blankett 2 "Omvårdnadsproblem/diagnos och dess orsak" eller skriv på datorn, men använd samma uppställning som på blanketten

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är hur du kan observera och iaktta och utifrån det bedöma Ebbas omvårdnadsstatus och göra omvårdnadsdiagnoser som ger rätt bedömning av Ebbas sjukdomsbild..

Det är viktigt att de omvårdnadsdiagnoser du kommer fram till, ska ge en helhetsbild av Ebbas problem. Dessa ska också tillsammans belysa hennes sjukdomssituation; fysiskt, psykiskt, socialt och andligt

Reflektion/Tänk efter

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studienhetens mål och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift - skickas in till din lärare.

Studieenhet 3

- Omvårdnad vid sjukdom

Innehåll

Omvårdnadsprocessen steg 2 - 4

Speciella omvårdnadsåtgärder, behandlingar, undersökningar och provtagning

Mål

Detta avsnitt syftar till

- att du ska få kunskap om hur man planerar och genomför omvårdnad med anpassning till vårdtagare, sjukdomstillstånd och vårdform
- att kunna redogöra för kost i samband med sjukdom, undersökning och behandling.

Nyckelord

Observation-/övervakningsscheman

Registrering, dokumentation - omvårdnadsjournal

Fysiskt och psykiskt stöd

Undervisning

Handledning

Sårvård

Stomivård

Injektioner - subcutant

Injektionspenna

Blodsocker Urinsocker

Kost - måltid - Diabetes

Vätskebalans - urinkontroll

Studiearbete 3

Studieanvisning för studiearbete 3

Denna studieuppgift utgår från situationsbeskrivningen ”Ebba” kapitel 1.

Studiearbete tre är en fortsättning på studiearbete två. Den respons du fick på studiearbete 2 är avgörande för att kunna göra studiearbete tre. I denna studieenhet ska du bearbeta steg 2 - 4 i omvårdnadsprocessen (se studieenhet 1). Det vill säga ”steg 2 Planering, steg 3 Genomförande och steg 4 Utvärdering och dokumentation”.

För att du ska bli väl förberedd för studiearbete 3 har du hjälp av att fortsätta studera omvårdnadsprocessen. Det är lämpligt att du fortsätter med uppgifterna och ”minns du” - frågor i din lärobok och särskilt de som omfattar omvårdnadsprocessens steg 2 - 4.

För övrigt har du god hjälp av det du rekommenderades att studera när du gjorde studiearbete 2.

Du kan kontrollera dina egna kunskaper genom att göra uppgifterna i kursboken.

Din uppgift är att

utifrån Ebbas behov/diagnos, som du har identifierat i studiearbete 2, bestämma mätbara mål, planera och ge förslag på åtgärder som kräver omvårdnad (se sökord för omvårdnadsåtgärder).

Därefter ska du utifrån de omvårdnadsåtgärder du föreslagit redogöra för hur du gör när du genomför dessa omvårdnadsåtgärder och utvärdera om omvårdnadsåtgärdena nått de förväntade omvårdnadsmålen.

Använd blankett 3: ”Omvårdnadsåtgärder, genomförande och utvärdering”.

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är förslag på omvårdnadsåtgärder och hur du genomför dessa. När det gäller mål och utvärdering krävs mycket kunskap och erfarenhet och det är svårt att göra utifrån ett tänkt fall och situation.

Reflektion

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studieenhetens mål och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift. Skickas in till din lärare.

Studieenhet 4

- Svårt sjuk

Innehåll

Omvårdnad för att underlätta andning

Kontroll, bedömning och registrering av andning, puls, blodtryck och temperatur

Omvårdnad vid smärta och förebyggande av sänglägeskomplikationer

Omvårdnad av infektion

Mål

Detta avsnitt syftar till

- att du ska få kunskap om hur man planerar och genomför omvårdnad med anpassning till vårdtagare, sjukdomstillstånd och vårdform.

Nyckelord

Observation	Iakttagelser
Objektiva tecken	Subjektiva tecken
Smärta	Smärtlindring
Hygien	Munvård
Matning	Hypoxi
KAD	Diuretika
Ödemvård	Barriärvård
Feber	Kyla
Svettning	Frossa

Studiearbete 4

Studieanvisning för studiearbete 4

Denna studieuppgift utgår från situationsbeskrivningen "Ebba" kapitel 1, 2. sidan 33 - 34 i denna studiehandledning.

Ebba är nu svårt sjuk och har ökade omvårdnadsbehov som kräver mer omvårdnadsåtgärder.

För att du ska bli väl förberedd att kunna göra studiearbete 4 så har du hjälp av att studera nyckelordens innebörd och betydelse och repetera de kapitel som angivits i de föregående studieenheter.

Din uppgift är

1 att redogöra för vilka speciella omvårdnadsbehov som har tillkommit. Du dokumenterar detta genom att göra ett nytt omvårdnadsstatus som kompletterar det du gjorde i studiearbete 2.

Använd blankett 4 "Ebba som svårt sjuk".

2 att redogöra för nya tillkommande omvårdnadsdiagnoser och bestämma mål, planera och ge förslag på åtgärder som kräver omvårdnad (se sökord för omvårdnadsåtgärder) och redogöra för genomförandet av omvårdnaden.

Använd blanketterna 5A och 5B "Ebba som svårt sjuk".

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är hur du planerar och utför grundläggande omvårdnad, tänker på hygien och ditt sätt att bry dig om och vara hos Ebba.

Reflektion

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studieenhetens mål och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift - skickas in till din lärare.

Studieenhet 5

- Omvårdnadsmöten

Innehåll

Relationsskapande förhållningssätt

Omvårdnad vid talsvårigheter

Kommunikation och omvårdnadsarbete

Kommunikation och samarbete

Rollförändringar vid sjukdom

Mål

- Kunna förstå och kommunicera med människor som har behov av omvårdnad.
- Ha kunskap om hur omgivningen samspelar i relation till närstående såväl vårdare som den enskilda människan.
- Kunna medverka i rapportering och dokumentation.

Nyckelord

Integritet

Aktivt lyssnande

Sjukroll

Processorienterad modell

Linjär modell

Afasi

Verbal kommunikation

Respekt

Empati

Patientroll

Professionsorienterad modell

Tolkning av signaler

Lyhördhet

Icke verbal kommunikation/
kroppsspråk

Studiearbete 5

Studieanvisning till studiearbete 5

Denna studieuppgift utgår från situationsbeskrivningen "Ebba" kapitel 1 - kapitel 3.

Detta studiearbete ger dig möjlighet att tillämpa kunskaper i kommunikation, reflektera omkring och analysera de samtalssituationer som återfinns i texten.

I ett möte är det viktigt att få framföra sina önskingar och behov och mötas av respekt och integritet för den person man är.

För att du ska bli väl förberedd att kunna göra studiearbete 4 har du god hjälp av att studera kapitel 14 "Kommunikation" i din kursbok.

Du kan kontrollera dina egna kunskaper genom att göra uppgifterna i kursboken på s. 205 - 206.

Din uppgift är att

- redogöra för mötet mellan Ebba och personalen. Skriv ner det du tycker är mindre bra bemötande och motivera varför du tycker så.
- redogöra för hur ett bra möte med Ebba bör vara och vad du ska tänka på så att Ebba känner sig respekterad och välkommen till avdelningen.

Tänk på att nyckelorden i studieenheten får vara vägledande i din redovisning.

Använd blankett 6 "Omvårdnadsmöten".

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är hur du använder din empatiska förmåga och kan ge förslag på ett professionellt bemötande av dig.

Reflektion

Fundera över skillnaden mellan ett professionellt bemötande i samtalssituation och ett vanligt möte mellan människor.

Reflektion

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studieenhetens syfte och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift – skickas in till din lärare.

Studieenhet 6

- Döende, död

Innehåll

Omvårdnad vid livets slut
Döden, Dödsbegreppet - lagstiftning

Mål

Detta avsnitt syftar till

- att du ska kunna medverka med omvårdnad vid livets slutskede och omhändertagandet efter döden
- att du ska kunna bemöta anhöriga, ge stöd och saklig information.

Nyckelord/begrepp

Dödsbegreppet
Dödsprocessen
Dödsångest

Palliativ vård
Funktionsnedsättning
Medvetanderubbningar

Sinnesfunktioner
Trygghet lugn och ro
Smärtfri

Törst
Hudförändringar/inspektion/förebyggande åtgärder
Psykologisk omvårdnad

Anhöriga - stöd och bemötande
Information

Studiearbete 6

Studieanvisning för studiearbete 6

Denna studieuppgift utgår från situationsbeskrivningen ”Ebba” kapitel 1-4.

Du kan konstatera att Ebba är mycket svårt sjuk och inte har så långt kvar att leva. Som vårdpersonal har du ett ansvar att ge omvårdnad så att Ebba kan ha livskvalitet till sista andetag och har också rätt att behandlas med respekt och hänsyn även efter döden.

För att du ska bli väl förberedd att kunna göra studiearbete 5 har du hjälp av att studera ”Omvårdnad vid livets slut ” i din kursbok. Du kan själv söka efter mera fakta i kursbokens övriga kapitel.

Du kan göra studiebesök på någon begravningsbyrå.

Du kan göra studiebesök på vårdavdelningar eller LAH (lasarettansluten hemsjukvård) eller ”Palliativ team”.

Du kan kontrollera dina egna kunskaper genom att göra uppgifterna i kursboken på s. 151 - 152.

Din uppgift är

att fortsätta berättelsen om Ebba och beskriva vad som händer med Ebba och vilka omvårdnadsåtgärder som är viktiga:

i livets slutskede

vid dödsögonblicket och

omhändertagandet efter döden och fram till begravningen.

Använd blankett 7: ”Omvårdnad om Ebba i livets slutskede”, kapitel 4.

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är hur du kan använda din empatiska förmåga och utifrån Ebbas situation kan observera och bedöma Ebbas omvårdnadsbehov fysiskt, psykiskt, socialt och andligt och ge henne god omvårdnad.

Reflektion

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studieenhetens mål och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift - skickas in till din lärare.

Studieenhet 7

- Omvårdnadens lagstiftning och historik

Innehåll

Omvårdnadens historia
Omvårdnad och lagstiftning
Vårdarens ansvar
Vårdarens förhållningssätt

Nyckelord

Empati	Människosyn
Värdegrund	Yrkesansvar
Samspel	Problemlösning
Information	Rapportering
VIPS Dokumentation	Reel kompetens
SOL	HSL
Sekretess	Patientjournalag
Formell kompetens	

Studiearbete 7

Studieanvisning för studiearbete 7

Denna studieuppgift utgår från din egen situation som undersköterska och vårdare till din patient Ebba. Utifrån dig som vårdare får du berätta om dig själv i yrkesrollen undersköterska.

I och med att du anställs som vårdpersonal inom kommun eller landsting så har du också ett ansvar gentemot arbetsgivare, arbetskamrater och vårdtagare. Verksamheten som du arbetar i måste arbeta efter lagar och förordningar som bestäms av Sveriges riksdag,

För att du ska bli väl förberedd att kunna göra studiearbete 7 har du hjälp av att studera kap.15 "Omvårdnadens historia", kap.16 "Yrkesrollen" och kap.17 "Omvårdnad och lagstiftning" i din kursbok.

Du kan kontrollera dina egna kunskaper genom att göra övningsuppgifterna i kursboken på s. 216, 229, 239 - 240.

Din uppgift är att

- redogöra för vilka lagar som är styrmedel vid omvårdnaden av Ebba
- ge exempel på situationer i fallet Ebba där de olika lagarna tillämpas
- berätta om yrkesrollen som undersköterska. Vilka förväntningar kan Ebba ha på dig som undersköterska när det handlar om förhållningssätt och samspel mellan dig och henne?

Använd blankett 8: "Lagstiftning och Yrkesroll".

Det som särskilt beaktas i detta studiearbete är hur du kan tillämpa lagar och förordningar i ditt arbete som undersköterska.

Reflektion

Hur ser du på omvårdnad ur ett historiskt perspektiv? Var det bättre eller sämre förr? Finns det samband mellan omvårdnadens och samhällets historiska utveckling?

Reflektion

Innan du skickar in ditt studiearbete, gå tillbaka till studieenhetens mål och innehåll. Tänk efter om du har uppnått detta.

Skriftlig uppgift - skickas in till din lärare.

Studieenhet 8 - Information om APU

Vad handlar studieenhet 8 om?

Denna studieenhet ska handla om planering och genomförande av APU.

Syftet med denna studieenhet ska vara att ge fördjupade kunskaper i omvårdnad och social omsorg inom olika stöd- och vårdformer med tonvikt på den enskildes förutsättningar och förhållanden samt befrämja utveckling mot social omsorgs/omvårdnadskompetens.

APU ska ge möjlighet till övning och träning av omsorgs- och omvårdnadsuppgifter som är betydelsefulla för att kunna som vårdare möta vårdtagarens behov.

I det praktiska omvårdnadsarbetet är det viktigt att du har lagar och författningar aktuella. I Författningshandboken hittar du Hälso- och sjukvårdslagen, Delegeringslagen, Sekretesslagen m.m. Du kan också söka på Internet: www.sos.se

Information om metoder och arbetsätt i omvårdnadsarbetet hittar du på Internet: www.infomedica.nu/handboken

Mål

- Kunna delta i att identifiera, planera, genomföra och utvärdera individuella omsorg/omvårdnadsuppgifter relaterade till vanliga sjukdomstillstånd.
- Kunna utföra enklare undersökningar och provtagningar, utföra mätning av intag och utsöndring.
- Kunna tillämpa kunskaper i kommunikation och samarbete med omsorgstagaren, närstående och personal.
- Kunna förhålla sig till och möta människor utifrån omsorgstagarens egna resurser och behov samt respektera individens självbestämmande och integritet.
- Kunna iaktta gällande lagstiftning i allt omvårdnads- och omsorgsarbete.

Arbetsplatsförlagd utbildning (APU)

Arbetsplatsförlagd utbildning är planlagd enligt kursens mål och riktlinjer och genomförs på arbetsplats utanför skolan.. Arbetsplatsförlagd utbildning ger dig möjlighet att tillämpa teoretisk kunskap och öka din färdighet i praktiska moment. Praktikplatsen är skolans förlängda arm. På praktikplatsen kommer

du att få en handledare som ska vara dig till stöd och hjälp. För att du ska få en så bra praktiktid som möjligt förväntas av dig att du själv har tänkt ut vad du skulle önska att lära.

Utifrån målen i undervisningsplanen för APU ska du tänka ut mål som är konkreta och som kan hjälpa dig att få de kunskaper som du behöver för att utöva god omvårdnad. När du formulerat dina egna mål ska du presentera dem för din handledare. Tillsammans kan ni då lägga upp en arbetsplan för din APU.

Undervisningsplan för APU

Undervisningsplan för APU, se bilaga 1, finns som vägledning för dig och din handledare på arbetsplatsen. Undervisningsplanen anger mål och syfte och vilken kunskapsnivå du ska ha uppnått vid kursens slut. För att du ska få ut så mycket som möjligt av din praktikperiod är det lämpligt att du konstruerar dina egna arbetsmål. Dina arbetsmål måste vara tydliga och inom ramen för undervisningsplanens mål. Dessa mål anger vad du vill lära och ger anvisningar om hur praktiken ska läggas upp och planeras. Målen är riktmärket vid utvärdering och bedömning.

Målen bör vara så formulerade så att de

- talar om vilka resultat som ska uppnås
- talar om vilken kvalitet det ska vara på resultatet t.ex. kännedom om, kunna, orienterad o.s.v.
- går att uppnå
- går att svara på
- går att utvärdera

När du skriver dina egna mål kan du fundera på följande.

- Vad kan jag redan?
- Vad vill jag lära mig?
- Vilket vill jag i första hand lära mig? Det du redan kan behöver du inte öva så mycket på.

Exempel på hur ett teoretiskt mål kan konkretiseras till arbetsmål

Undervisningsplanens mål ser ut så här

- Utföra allmän omvårdnad av vårddagarens individuella behov så att komplikationer förebyggs och hälsa samt livskvalitet befrämjas.

Dina egna mål kan se ut så här

- Jag vill kunna hjälpa en vårddagare med sin personliga hygien d.v.s. övre och nedre toalett, munvård, hår-, hud- och nagelvård så att hon/han kan känna gott välbefinnande.
- Jag vill kunna hjälpa omsorgstagaren att fungera i det dagliga livet genom exempelvis träna toalettbesök.

Ytterligare exempel från undervisningsplanen

- Lyssna och vara lyhörd för vårddagarens behov och önskemål samt kunna upptäcka och rapportera kränkning och övergrepp.

Ditt mål

- Jag vill träna mig att lyssna och bli lyhörd för vårddagarnas önskningar och behov och utföra omvårdnadsåtgärder på ett vänligt och förtroendeingivande sätt.

Målen tillämpning på arbetsplatsen

Du och din handledare på din praktik ska tillsammans gå igenom målen och jämföra dem med undervisningsplanens intentioner och arbetsplatsens resurser. Saknas resurser och moment på just den praktikplatsen du är placerad kan du vända dig till andra avdelningar eller praktikplatser.

Utvärdering/Bedömning av studerandes praktik, se bilaga 2.

Utvärdering skall pågå under hela utbildningstiden. I utvärderingssituationen berättar du hur du lyckats nå dina mål och din handledare ger respons på detta. Insatsen bedöms utifrån dina egna mål och undervisningens intentioner ett par ggr under praktikperioden.

Studieanvisning för APU

- Studera undervisningsplanen för APU. Bekanta dig med ”bedömningspunkterna”. Se bilaga 1.
- Undervisningsplanen ger dig information om var det är lämpligt att göra praktiken. Undervisningsplanen är din vägledning.

- Du tar kontakt med den praktikplats och din handledare. Skriv dina egna arbetsmål. Du får gärna kontakta din lärare som kan hjälpa dig. I slutet av din studiehandledning finns ett brev som du kan ta med till din handledare. Se bilaga 3.
- Presentera dina mål för din handledare som kan bedöma om målen går att nå på din praktikplats och ligger i linje med undervisningsplanens mål.

Bedömning

När du gjort din APU ska du skicka in bedömningen till din lärare.

Litteraturförteckning

- Arvidsson, K m.fl. *Medicinsk grundkurs 2000*
Utbildningslitteratur AB
2000
- Ehnfors, M m.fl *VIPS-boken FOU -48*
Vårdförbundet - material
Box 49023
100 28 Stockholm
Fax 08 - 709 05 31
- Ehnfors, M m.fl *VIPS, folder*
En modell för dokumentation av
omvårdnad i patientjournalen med hjälp
av sökord
Fax 019 - 25 02 11
- Fastbom, J *Äldre och läkemedel*
Liber
2001
- Gillås, U *Medicinsk grundkurs*
Bonnier utbildning
2003
- Isaksson, Margareta *Smärtlindring = livskvalitet*
Sjukskötersketidningen 1/98
Broschyerna kan rekvireras från
Margareta Isaksson, leg.sjuksköterska
Halmstad tfn 035 - 620 65
- Sahlqvist, L m.fl. *Vård och omsorg*
Utbildningslitteratur AB
2000
- Stordalen, J *Hygien i vårdarbetet*
Studentlitteratur 1999
- Willow, K *Författningshandbok för personal inom
hälso- och sjukvård*
Liber
Kontinuerlig utgivning varje år

Internetadresser inom vårdområdet

<http://www.sos.se>

Socialstyrelsens hemsida. Här kan du få information om aktuella författningar, lagstiftning och vilka förändringar som är på gång. Här hittar du även RiskRonden.

<http://www.passagen.se>

Telias hemsida varifrån du kan få mycket information. Du kan blanda den vanligaste sökmotorn Alta Vista. Där skriver du själv in vad du söker, t ex: vård, omvårdnad, demens, slaganfall eller stroke. Detta är ett bra sätt när man snabbt vill ha tag i information som man inte har adress till.

<http://www.infomedica.nu/handboken>

Handbok för hälsa och själavård. Innehåller sjukdomsbeskrivningar, undersökningar, provtagningar samt vård och behandling.

<http://www.orestadsdata.se>

Denna adress leder till "Journal 2000". Här har du ett exempel på omvårdnadsdokumentation för VIPS-modellen.

Socialstyrelsens allmänna råd

beslutade den 3 november 1993.

SOSFS
1993:17
(M och S)

Utkom från trycket
den 29 november 1993

Omvårdnad inom hälso- och sjukvården

Dessa allmänna råd vänder sig till all hälso- och sjukvårdspersonal och ges ut i syfte att klargöra Socialstyrelsens syn på omvårdnadens innehåll och genomförande.

De allmänna råden avser omvårdnad inom den verksamhet som omfattas av hälso- och sjukvårdslagen och som bedrivs av landsting, kommuner och privata vårdgivare. De behandlar således inte omvårdnad som bedrivs enligt socialtjänst- eller handikapplagstiftningarna. Råden behandlar inte *övergripande* lednings- och ansvarsfrågor.

Inledning

I 2 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763; HSL)¹ anges att målet för all hälso- och sjukvård är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. I 2 a § HSL anges olika krav som hälso- och sjukvården skall uppfylla. Därvid anges bl. a. att vården skall vara av god kvalitet och tillgodose patientens behov av trygghet i vården och att behandlingen skall bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet samt så långt det är möjligt utformas och genomförs i samråd med patienten.

När en människa till följd av sjukdom, ohälsa eller vid undersökning och behandling inte själv klarar av de dagliga aktiviteterna, följer av HSL att den omvårdnad vårdorganisationen tillhandahåller skall vara av god kvalitet.

En humanistisk människosyn och ett antagande om människors lika värde genomsyrar HSL. Detta innebär bl. a. att ett genomtänkt etiskt förhållningssätt ingår i kraven på god vård. Detta gäller även omvårdnad. Liksom all annan vård ges omvårdnad till patienterna på lika villkor utifrån vars och ens behov, oberoende av ålder, kön, utbildning, ekonomi, etnisk bakgrund och religion. Patienten ges möjlighet att delta i beslut om och genomförande av sin omvårdnad. Varje situation är unik och omvårdnaden utformas därför individuellt.

Omvårdnad vilar som all annan hälso- och sjukvårdande verksamhet på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Omvårdnadens syfte och innehåll

Det finns ännu inte någon allmänt vedertagen definition av begreppet "omvårdnad", däremot kan omvårdnadsarbetets syfte, innehåll, metoder m.m. beskrivas.

Syftet med omvårdnad är att stärka hälsa, förebygga sjukdom och ohälsa, återställa och bevara hälsa utifrån patientens individuella möjligheter och behov, minska lidande samt att ge möjlighet till en värdig död.

Med omvårdnad inom hälso- och sjukvård avses således hjälp för kortare eller längre tid till personer som på grund av sitt hälsotillstånd inte själva klarar att planera och/eller genomföra handlingar som hör till deras dagliga liv.

Omvårdnad omfattar också åtgärder i syfte att skapa en hälsobefrämjande miljö, att undanröja smärta och obehag samt att ge stöd och hjälp åt patienter i deras reaktioner på sjukdom, trauma, funktionshinder och i behandlingssituationer.

Omvårdnad kan vara dels allmän, dels specifik. Allmän omvårdnad är oberoende av sjukdom och medicinsk behandling, medan specifik omvårdnad är relaterad till och kräver kunskap inte bara om människans normala funktioner utan också den aktuella sjukdomen och dess behandling. För att kunna bedöma vad som i den enskilda situationen är god omvårdnad krävs relevanta kunskaper från olika områden; i natur-, samhälls- och beteendevetenskap samt humaniora. Allmän omvårdnad utförs av all personal i hälso- och sjukvård. Specifik omvårdnad kräver speciell kompetens.

Det är viktigt att all personal ser människan i ett helhetsperspektiv och inte enbart inriktar sina insatser på sjukdomstillståndet. Detta innebär att patienten och i förekommande fall de närstående ges möjlighet till samverkan med personalen samt till att ta tillvara de egna resurserna.

Omvårdnadsåtgärder

Omvårdnad planeras och genomförs så att patientens självständighet respekteras och behovet av säkerhet och integritet tillgodoses. Grundläggande för omvårdnaden är ett respektfullt patientbemötande.

Omvårdnadsarbetet skall befrämja hälsa och förebygga ohälsa. Det förutsätter bl. a. att riskfaktorer identifieras. Omvårdnadsåtgärder i vid mening innebär att berörd personal i samverkan med patienten och när så är lämpligt även patientens närstående formulerar och tydliggör mål för fysisk, psykisk, social och andlig hälsa. Omvårdnadsåtgärder spänner över ett brett fält från högteknologiska insatser till stöd i existentiella kriser.

Rådgivning och vägledning är synnerligen viktiga åtgärder som stöd för patientens och anhörigas egna insatser efter avslutad vård och behandling på såväl sjukhus som i öppen vård.

Omvårdnadsåtgärder kan beskrivas i följande övergripande funktioner, vilka i praktiken är integrerade:

- stöd i, eller utförande av, sådana handlingar som patienten för sitt dagliga liv eller välbefinnande inte kan utföra själv
- samordning och planering av diagnostiska åtgärder och behandlingar inbegripet åtgärder i syfte att få till stånd en hälsobefrämjande miljö

- information till patienten och i förekommande fall, närstående om de åtgärder som föreslås och planeras
- samt, när det är lämpligt, information och rådgivning om de åtgärder som kan vidtagas för att befrämja hälsa eller förhindra ohälsa och försämring i hälsotillstånd.

Ofta kan följande problemlösningssmodell användas vid bedömning, planering, genomförande, utvärdering och dokumentation av omvårdnadsarbetet.

Bedömning

- Objektiva och subjektiva observationer samlas in och analyseras, t.ex. genom ett ankomstsamtal och en omvårdnadsanamnes, vilka kan utgöra grunden för den individuella omvårdnadsplanen
- En eller flera omvårdnadsdiagnoser utarbetas
- Behov av annan experthjälp bedöms
- Mål fastställs.

Planering

- Omvårdnadsplan upprättas
- Omvårdnadsåtgärder prioriteras
- Patientens tillstånd, resurser och förmåga att samverka mot uppställda omvårdnads mål, beskrivs.

Genomförande

- Det som framkommit under bedömning och planering åtgärdas.

Utvärdering av resultat

- Åtgärdernas resultat och måluppfyllelse utvärderas och medför eventuella revideringar av omvårdnadsplanen
- Utvärdering och en sammanfattning av vårdtiden dokumenteras i en omvårdnadsepikris.

Kompetens- och ansvarsfrågor

Omvårdnadsarbetet sker som all annan hälso- och sjukvård inom hälso- och sjukvårdslagstiftningens ram. Det innebär bl.a. att den som är chef för en viss verksamhet inom hälso- och sjukvård är ansvarig för att omvårdnadsfrågor inom verksamheten löses på ett för patienten optimalt sätt. Inom kommunal hälso- och sjukvård, som avses i 18 § HSL, bör dock motsvarande ansvar för omvårdnadsfrågor inom hälso- och sjukvård ligga på den sjuksköterska eller annan yrkesutövare som avses i 24 § HSL. Den som svarar för omvårdnaden har att se till att åtgärderna genomförs på ett ändamålsenligt sätt och enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Det är därför nödvändigt att personal med lämplig utbildning, kompetens och erfarenhet svarar för genomförandet.

Flera yrkeskategorier har utbildning i allmän omvårdnad. Sjuksköterskan har dessutom en kvalificerad utbildning i specifik omvårdnad.

Den som har för uppgiften lämplig utbildning och erfarenhet svarar för den praktiska utformningen, i första hand sjuksköterskan.

I ansvarsområdet för denna person ingår att

- ha ett primärt ansvar för omvårdnad
- ansvara för att omvårdnadsåtgärder planeras, genomförs och utvärderas på ett ändamålsenligt sätt samt samordnas med behandling och andra åtgärder
- se till att omvårdnadsåtgärder genomförs i samverkan med andra personalgrupper

- ansvara för att de omvårdnadsteoretiska och etiska grunderna för omvårdnadsåtgärder tydliggörs så att de kan ligga till grund för det dagliga arbetet. Häre ingår även att utvärdera den egna verksamheten samt att följa utvecklingen och forskningen inom verksamhetsområdet för att möjliggöra förtrogenhet med och förmedling av nya rön.

Dokumentation och kvalitetssäkringsarbete

Omvårdnadsåtgärder omfattande förebyggande insatser, diagnostik, vård och behandling av patienter utgör sådana viktiga uppgifter som behöver dokumenteras för att uppnå en god och säker vård. De skall därför journalföras enligt 3 § patientjournallagen (1985:562) – se även SOSFS 1985:28² och 1992:10. Har ett omvårdnadsansvar lagts på någon som inte är journalföringsskyldig enligt 9 § lagen kan det vara lämpligt att i uppdraget också lägga in ett dokumentationsansvar. Patientjournallagen utgör inget hinder mot att så sker.

Den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen har att bedriva fortlöpande, systematiskt och dokumenterat kvalitetssäkringsarbete i vilket också ingår uppföljning av den egna verksamheten. Föreskrifter om detta finns i SOSFS 1993:9 "Kvalitetssäkring i hälso- och sjukvården inklusive tandvården" som träder i kraft den 1 januari 1994.

Övrigt

Hälso- och sjukvården bedrivs i en mångfald av verksamhetsformer och verksamhetsinriktningar. I annat arbete inom hälso- och sjukvården än det som beskrivs i dessa allmänna råd gäller råden i tillämpliga delar.

Dessa allmänna råd träder i kraft omedelbart och ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 1990:15) i omvårdnad inom slutna somatisk vård och primärvård.

Socialstyrelsen

OLOF EDHAG

Elisabet Svensson
(Läns- och regionsjukvårdsenheten)
Eva Sahlin
(Primärvårds- tandvårds- och
psykiatrienheten)

² Nya föreskrifter och allmänna råd om patientjournallagen kommer att utges av Socialstyrelsen – se SOSFS 1993:20.

Bilaga till studieenhet 2 - 3

Situationsbeskrivning Ebba. Kapitel 1

Ebba är 56 år arbetar deltid som undersköterska på en avdelning där arbetet enligt Ebba är mycket tungt både fysiskt och psykiskt. Ebba är gift, har två vuxna barn. Hennes make har ett arbete där han reser mycket och Ebba får var ensam i långa perioder. Ebba och hennes make bor i en lägenhet på tredje våningen utan hiss. Ebba väger för mycket. Hon har diabetes sedan 15 år tillbaka. Hon är trots det en levnadsglad person med stort engagemang för de svaga i samhället.

Ebba sköter sin diabetes och kontrollerar själv sitt blodsocker och urinsocker ofta och ger sig själv injektioner med hjälp av insulinpenna. Ebba har genom åren skaffat sig många vänner och Ebba är engagerad på sin fritid i föreningsarbete. Hon är stomiopererad p.g.a. en ulcerös colit. Den operationen gjordes för ett år sedan. Efter den operationen har Ebba inte känt sig som tidigare. Hon är ofta trött och tappat ”orken”. Hon har det senaste halvåret klagat över huvudvärk och trötthet. Att tvätta fönsten och storstäda känns jobbigt nu. När Ebba går upp till sin lägenhet på tredje våningen blir hon andfådd. Hon märker att hon inte kan ha de skor som hon brukar ha och att benen svullnar och känns som stora klampar. Hon orkar inte med de uppdrag hon har i föreningen och drar ner på sitt engagemang där. Hon har även varit hos en optiker för att få nya glasögon då hon först trott att dålig syn orsakade huvudvärken.

Då hon inte blev bättre gick hon till sin husläkare, som vid kontroll finner att blodtrycket är mycket högt (210/120). Ebba blir inlagd på medicinkliniken för utredning. Hon får berätta om sin livssituation och hon berättar då att hon sover dåligt på nätterna och ofta får gå på toaletten och kissa. Hon berättar att hon har fått ett sår på benet som inte läker som det ska och som har blivit infekterat. Dessutom har hon besvär med lös avföring som gör att området kring stomiöppningen är rött och irriterat. Ebba känner sig ledsen över det och över att hon inte orkar med det hon vill. Hon är trött och behöver nu hjälp med insulininjektionerna. Hon berättar för sin läkare att hon tröstäter ibland och när väninnan var på besök så gick de till cafeteria och åt en bakelse, som gav henne dåligt samvete efteråt.

Efter en tid skrivs Ebba ut från sjukhuset med medicin och råd hur hon ska hålla vikten nere. Hon får kontrollera blodtrycket hos distriktssköterskan. Ebba trivs med sitt jobb som undersköterska och börjar arbeta igen efter kort sjukskrivningsperiod.

Bilaga till studienhet 4

Situationsbeskrivning Ebba. Kapitel 2

Det går 8 år innan Ebba igen kommer in akut till sjukhuset. Hon insjuknar hastigt. Hon har svårt att berätta vad som hänt och hittar inte orden för det hon vill berätta. Det är möjligt att Ebba fått emboli, små proppar i hjärnan. Hon har god hörsel och ser bra med glasögon. Hon har legat en tid på hallgolvet när en god vän kommer och hittar henne. Hon var förlamad i vänster sida.

Vännen hjälper henne till sjukhuset. Ebbas make dog för ett år sedan. Ebba är orolig och har ångest och gråter för småsaker. Ebba undersöks på sjukhuset och undersköterskan som är med vid undersökningen upptäcker att Ebba har en rodnad på ländryggen. Hon har kissat på sig och är genomsvettig. Hon har ansträngd andning och verkar ha ont när undersköterskan vänder henne. Ett sår på vänster stortå upptäcks också. Ebba har försökt sköta om såret själv och lagt om ett bandage. Såret är infekterat och huden runt om såret är missfärgad.

Bilaga till studieenhet 5

Situationsbeskrivning Kapitel 3

Ebba kommer upp till avdelningen, det är vid lunchtid och Ebba får sin mat serverad. Ebba rör inte maten. Det verkar som om hon inte är hungrig och matbrickan tas ut utan att prata med Ebba. Det är för lite personal den här dagen och undersköterskan känner sig pressad. ”Jag har inte tid med dig just nu”, säger hon och vänder sig och går. Ebba drar filten över sig och gråter.

Bilaga till studienhet 6

Situationsbeskrivning Ebba. Kapitel 4

Ebba blir sämre och har nu stort omvårdnadsbehov. Hon kan inte tvätta sig själv och klarar inte munvården. Hon har feber och mår illa. Undersköterskan Anna gör flera försök att mata Ebba. Ebba gör kraftigt motstånd och Anna blir orolig över att Ebba ska sätta maten i halsen. Anna får linda Ebbas ben när hon ligger i sängen och Anna försöker sedan ta upp Ebba en stund.

Ebba har KAD. Hon är torr i munnen och törstig. Trots att hon dricker mycket så är hennes urinmängd liten. Anna kontrollerar Ebbas puls och blodtryck med jämna mellanrum. Ebba har legat inne i tio dagar och har inte förbättrats något. Nya sår upptäcks på hälen. Ebba blir sämre och hon skriker ibland när Anna vänder henne i sängen. Hon förlorar mer och mer kontakten med omvärlden. Omvårdnadsbehovet blir större och omfattas nu av allt som Ebba behöver ha hjälp med i livets slutskede.

Bilaga 1

Undervisningsplan APU

Kurs: Omvårdnad

Kursen skall ge fördjupade kunskaper i omvårdnad och social omsorg inom olika stöd- och vårdformer med tonvikt på den enskildes förutsättningar och förhållanden samt befrämja utveckling mot social omsorgs/omvårdnadskompetens

Övergripande mål för APU

Kunna delta i att identifiera, planera, genomföra och utvärdera individuella omsorg/omvårdnadsuppgifter relaterade till vanliga sjukdomstillstånd.

Kunna utföra enklare undersökningar och provtagningar, utföra mätning av intag och utsöndring.

Kunna tillämpa kunskaper i kommunikation och samarbete med omsorgstagaren, närstående och personal.

Kunna förhålla sig till och möta människor utifrån omsorgstagarens egna resurser och behov samt respektera individens självbestämmande och integritet

Kunna iaktta gällande lagstiftning i allt omvårdnads- och omsorgsarbete

Innehåll

Allmänna omvårdnad/omsorgsuppgifter

Utföra allmän omsorg/omvårdnad av vårdtagarens individuella behov så att komplikationer förebyggs och hälsa samt livskvalitet befrämjas.

Utföra vård samt behandling och rehabiliterande omsorgs/omvårdnadsinsatser

Förmåga att uppfatta individuella önskningar och krav,

Stimulera omsorgstagarens egna resurser och hjälpa till när det behövs.

Vara med i att utforma vårdmiljön för vårdtagaren. Terapeutisk, hygienisk och ergonomisk.

Delta och medverka vid bedömning, planering, genomförande och utvärdering.

Vara med i omvårdnaden av vårdtagare vid livets slut och vid omhändertagandet av död.

Speciella omvårdnadsuppgifter

Iaktta, övervaka, registrera vårdtagarens tillstånd och förändringar vid sjukdomar när det gäller andning, cirkulation, temperatur, närings- och vätskebalans, hud och slemhinnor.

Observera och ge omvårdnad till patienter med aktivitets och sysselsättningsbehov, sömn- och vakenhetsrubbnings, medvetenhetsrubbnings, smärta, kramper.

Medverka vid provtagningar och undersökningar av urin, faeces, blod, sputum, näs och svalgsekret samt se sambandet mellan diagnostik och sjukdom

Medverka och ge omvårdnad vid syrgasbehandling och sugbehandling, rtg-förberedelser och eftervård, servering av måltider, utdelning av läkemedel.

Utföra och ge omvårdnad vid kateterisering, KAD, Blåsköljning, förbandsläggning, injektionsgivning.

Allmänna kunskaper om och beredskap för att kunna vid behov assistera samt medverka vid omvårdnaden när det gäller sondnedläggning och sondmatning, punktioner, endoskopier.

Många av ovanstående uppgifter kanske ej finns möjlighet att få praktisera. Det är då lämpligt att skaffa sig en teoretisk beredskap i ämnet.

Kommunikation

Kommunisera med omsorgstagare närstående och personal.

Delta och medverka vid informationsgivning och rapportering.

Kunna förstå hur mål och principer styr sättat att arbeta.

Samarbete

Samarbeta och delta i arbetslaget.

Samarbeta med vårdtagare närstående, frivilliga organisationer och andra verksamheter t:ex kyrkan.

Samarbeta med kommun och landsting för planering av fortsatt vårdboende och särskilda insatser.

Förhållningssätt

Lyssna och vara lyhörd för vårdtagarens behov och önskemål samt kunna upptäcka och rapportera kränkning och övergrepp.

Vara lyhörd för och ha förståelse för närståendes situation.

Leva sig in i och bemöta vårdtagaren på ett förtroendegivande sätt.

Ge vårdtagaren ett livsutrymme så att han/hon får känna sig värdefull och delaktig.

Iaktta föreskrifter och lagar för att nå kvalitet i vård- och omsorgsarbetet.

Bilaga 2

Bedömningsunderlag för APU (Arbetsplatsförlagd utbildning)

Kurs: Omvårdnad

Stud. namn.....

Praktikplats:.....

Handledare:.....

Period: År.....Veckor.....

Till dig/er som är handledare

Din/er bedömning är en av grunderna till ett kursbetyg. Det är viktigt för den studerande att deras betyg baseras både på den skolförlagda och den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Under APU perioden bör handledare och studerande träffas vid några tillfälle för samtal och diskutera bedömningspunkterna, förslagsvis halvtid och i slutet av praktiken.

Bedömningspunkterna diskuteras och viktas utifrån innehållet i Undervisningsplan för APU Omvårdnadsprogrammet nivå B.

Övergripande mål för APU

Kunna delta i att identifiera, planera, genomföra och utvärdera individuella omsorg/omvårdnadsuppgifter relaterade till vanliga sjukdomstillstånd.

Kunna utföra enklare undersökningar och provtagningar, utföra mätning av intag och utsöndring.

Kunna tillämpa kunskaper i kommunikation och samarbete med omsorgstagaren, närstående och personal.

Kunna förhålla sig till och möta människor utifrån omsorgstagarens egna resurser och behov samt respektera individens självbestämmande och integritet.

Kunna iaktta gällande lagstiftning i allt omvårdnads- och omsorgsarbete.

Studeraandes namn _____

Personnummer _____ Nivå _____

BEDÖMNINGSPUNKTER

1 Den studeraandes deltagande i allmän omsorg och omvårdnadsarbete			
☐ Bristande deltagande trots handledning	☐ Deltager med handledning och med godtagbar kvalitet i vardagliga situationer	☐ Deltager relativt självständigt och med god kvalitet i vardagliga situationer	☐ Deltager självständigt och med utmärkt kvalitet även i svåra och nya situationer
2 Den studeraandes deltagande i speciella omvårdnadsuppgifter			
☐ Bristande deltagande trots handledning	☐ Deltager med handledning och med godtagbar kvalitet i vanligt förekommande situationer	☐ Deltager relativt självständigt och med god kvalitet i vanligt förekommande situationer	☐ Deltager självständigt och med utmärkt kvalitet även i svåra och nya situationer
3 Den studeraandes förmåga till kontakt och kommunikation med vårdtagare, närstående och personal			
☐ Bristande bemötande trots handledning	☐ God förmåga med handledning	☐ Självständig och med god förmåga i vardagliga situationer	☐ Utmärkt förmåga även i svåra och nya situationer
4 Den studeraandes samarbete i arbetslaget			
☐ Bristande samarbete trots handledning	☐ Deltager med handledning i samarbetet	☐ Med visst stöd gott samarbete	☐ Utmärkt samarbete
5 Den studeraandes förmåga att reflektera över förhållningssätt och etiska frågeställningar i mötet mellan människor med tillämpning av empati			
☐ Bristande förmåga trots handledning	☐ God förmåga med handledning i vardagliga situationer	☐ Självständig och med god förmåga i vardagliga situationer	☐ Utmärkt förmåga även i svåra och nya situationer

Eventuella kommentarer till bedömningen _____

_____

Datum _____

Handledarens underskrift _____

Den studeraandes underskrift _____

Bilaga 3

Kurs: Omvårdnad, 150 poäng

Distansutbildning

Information om den studerandes arbetsplatsförlagda utbildning

Med detta brev vill vi som anordnar utbildningen ge lite information och samtidigt framhålla att din medverkan i utbildningen har ett stort värde.

Studerande har en eller flera handledare som hjälper och stödjer den studerande under APU och ansvarar för bedömningen. Du/ni som handledare har viktiga kunskaper som är mycket värdefulla för våra studerande.

APU kan läggas upp, som heltids- eller deltidslösning efter diskussion med lärare och handledare. Om man tänker sig heltid så kan ett riktmärke vara ca 4 veckor och ca 35 timmar/dag. Den studerande ska följa handledarens schema så mycket som möjligt.

Den studerande informerar själv om utbildningen och dess mål enligt undervisningsplanen för APU. Den studerande sätter upp personliga mål för APU-tiden där utgångspunkten är undervisningsplanen. Tillsammans med handledaren justeras målen efter arbetsplatsens resurser. Studiebesök utanför huvudarbetsplatsen kan bli aktuella för att uppnå målen.

Bedömningen av studerandes insatser och förmåga görs tillsammans med handledare utifrån den studerandes och undervisningsplanens mål. Det är alltid bra om delaktighet i bedömningen från flera personer som arbetat tillsammans med den studerande.

Utbildningen är upplagd som distansstudier där den studerande själv tar ansvar i planeringen av sin utbildning. Vi hoppas att du vill medverka till att praktiken ger den studerande egenansvar och tillit. Likaså hoppas vi att det inte kommer att medföra alltför mycket merarbete för dig och dina medarbetare.

Vi står givetvis alltid till ditt förfogande om det behövs. Det är bara att ringa till oss om det är något som du undrar över. Vi ser fram emot ett trevligt samarbete med dig och dina medarbetare.

Med vänlig hälsning